

НОРМАТИВНА СИСТЕМА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА БЕЗПЕЧНЕ ДЛЯ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ДОВКІЛЛЯ В УКРАЇНІ

Запольський Д.Є.

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

ORCID ID: 0009-0006-3093-501X

Статтю присвячено проблематиці нормативної системи адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

У процесі євроінтеграції України, адміністративної реформи, забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, подолання негативних наслідків військової агресії РФ, захисту довкілля, розвитку економіки України, важливого значення набуває дослідження проблематики нормативної системи адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Сформульовано авторське визначення поняття «нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні» як внутрішньо взаємоузгодженої цілісної сукупності норм та й принципів права, що закріплені в відповідних актах внутрішньодержавного та міжнародного права України, котрі регламентують забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні наступні містить елементи:

- 1. Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за внутрішньодержавним правом.*
- 2. Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за міжнародним правом.*

Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за внутрішньодержавним правом – це внутрішньо взаємоузгоджена цілісна сукупність норм та й принципів права, що відображені в відповідних нормативно-правових актах внутрішньодержавного права України, котрі регламентують забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за міжнародним правом – це внутрішньо взаємоузгоджена сукупність норм й принципів права, які відображені в відповідних актах міжнародного права України, котрі регламентують адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Ключові слова: адміністративно-правове забезпечення, довкілля, права людини, система адміністративно-правового забезпечення, нормативна система, право на безпечне для життя і здоров'я довкілля, забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля.

Постановка проблеми. У сучасній Україні, в контексті її розвитку як правової держави, євроінтеграції, еволюції прав людини, захисту довкілля, розвитку адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, адміністративної реформи, важливого значення має дослідження нормативної системи адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Дослідження питання нормативної системи адміністративно-правового забезпечення права

на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, сприятиме пошуку оптимальних рішень задля удосконалення сучасної системи адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні і вдосконалення в цій сфері законодавства та практики діяльності уповноважених суб'єктів.

Внаслідок цього дослідження проблематики нормативної системи адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні є важливим для подальшого розвитку науки адміністративного права.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання нормативної системи адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні є актуальним, а його окремі аспекти є предметом дослідження різних науковців, зокрема: Д. Белова, Л. Васильчук, Я. Лазура та О. Рогача.

Л.Васильчук наголошує про те, що серед природних прав людини значення важливе має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, без реалізації належної якого неможливо забезпечити достойне життя людини [1, с. 41].

І. Алмаші наголошує про те, що права людини, захист і сприяння реалізації прав завжди були і залишаються пріоритетним напрямком діяльності України як держави. На сучасному етапі в умовах воєнного стану, запровадженого в Україні, актуальною є необхідність вдосконалення існуючих механізмів захисту прав людини [2, с. 185].

Метою статті є охарактеризувати проблематику нормативної системи адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Завданнями даної статті є: сформулювати авторське визначення поняття «нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні»; проаналізувати окремі елементи нормативної системи адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Виклад основного матеріалу. Нормативну систему адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні доцільно розглядати як внутрішньо взаємоузгоджену сукупність норм та й принципів права, котрі відображені у відповідних актах внутрішньодержавного та й міжнародного права, що регламентують адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Отже, нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні – це є внутрішньо взаємоузгоджена цілісна сукупність норм та й принципів права, що закріплені в відповідних актах внутрішньодержавного та й міжнародного права України, котрі регламентують забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя

і здоров'я довкілля в Україні наступні містить елементи:

1. Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за внутрішньодержавним правом.

2. Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за міжнародним правом.

Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за внутрішньодержавним правом – це є внутрішньо взаємоузгоджена цілісна сукупність норм та й принципів права, що відображені в відповідних нормативно-правових актах внутрішньодержавного права України, котрі регламентують забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за внутрішньодержавним правом містить наступні складові:

1. Конституції України [3] від 28 червня 1996 року, зокрема, згідно ст. 13 Конституції України всі природні ресурси, які знаходяться у межах території України – це об'єкти права власності народу України. Кожен громадянин право має користуватися такими природними об'єктами права власності народу відповідно до чинного законодавства. А згідно ст. 16 Конституції обов'язком держави є забезпечення екологічної безпеки й підтримання екологічної рівноваги на території України. Відповідно до ч. 2 ст. 50 Конституції України кожному гарантовано право вільного доступу до інформації про стан довкілля.

2. Кодекси України, зокрема: Лісовий кодекс України [4] від 21 січня 1994 року, Кодекс про надра України [5] від 27 липня 1994 року, Кодекс України про адміністративні правопорушення [6] від 7 грудня 1984 року, Водний кодекс України [7] від 06 червня 1995 року, Земельний кодекс України [8] від 25 жовтня 2001 року.

Відповідно до ч. 1 ст. 55 Земельного кодексу України до земель лісогосподарського призначення належать всі землі, вкриті лісовою рослинністю, а також і не вкриті лісовою рослинністю, і нелісові землі, які надані й використовуються для потреб лісового господарства.

А згідно ч.8 ст. 20 Земельного кодексу України зміну цільового призначення земель лісого-

подарського призначення здійснюють за умови відшкодування власником земельної ділянки (а відповідно для земель державної та комунальної власності – користувачем) відповідних втрат лісгосподарського виробництва, окрім випадків, прямо визначених законом. Внесення до Державного земельного кадастру відповідних відомостей про зміну цільового призначення земельної ділянки у таких випадках здійснюється за умови надання її власником чи користувачем забезпечення виконання зобов'язання із відшкодування втрат лісгосподарського виробництва, окрім випадків, визначених законом, в вигляді гарантії. Державний кадастровий реєстратор, котрий вносить до Державного земельного кадастру відповідні відомості про зміну цільового призначення даної земельної ділянки, за допомогою відповідного програмного забезпечення Державного земельного кадастру повідомляє негайно установу, що видала гарантію, про настання відповідної підстави для відшкодування втрат лісгосподарського виробництва.

Відповідно до ст. 65 Водного кодексу України користування водами для потреб сільського та лісового господарства здійснюється у порядку як загального, так й спеціального водокористування. Під час зрошення земель лісгосподарського призначення водокористувачі здійснювати зобов'язані заходи щодо попередження підтоплення, засолення, заболочення та забруднення цих земель. Якість води, яка використовується для зрошення земель лісгосподарського призначення, повинна відповідати встановленим нормативам. А згідно ч. 2 ст. 54 Водного кодексу України лісосплав на водних об'єктах заборонено в Україні. Хоча ще століття тому була поширена в Закарпатті така спеціальність як боко-раш – спеціалісти по лісосплаву, які активно здійснювали лісосплав на численних гірських ріках Закарпаття.

3. Закони України, зокрема, наступні: Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [9] від 25 червня 1991 р, Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» [10] від 19 листопада 1992 р., Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня 2011 р., Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» [11] від 23 травня 2017 року та Закон України «Про заборону на проведення суцільних рубок у гірських ялицево-букових лісах Карпатського регіону» [12] у редакції від 30 жовтня 2019 р.

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про оцінку впливу на довкілля» від 23 травня 2017 року оцінка впливу на довкілля – це процедура, що передбачає:

- проведення громадського обговорення відповідно до Закону;

- підготовку суб'єктом господарювання звіту з оцінки впливу на довкілля відповідно до Закону;

- аналіз уповноваженим органом відповідно до Закону інформації, наданої у звіті з оцінки впливу на довкілля, будь-якої додаткової інформації, яку надає суб'єкт господарювання, а також інформації, отриманої від громадськості під час громадського обговорення, під час здійснення процедури оцінки транскордонного впливу, й іншої інформації;

- надання уповноваженим органом мотивованого висновку із оцінки впливу на довкілля, що враховує результати вищезгаданого аналізу;

- врахування висновку з оцінки впливу на довкілля у рішенні про провадження планованої діяльності відповідно до Закону.

Оцінка впливу на довкілля здійснюється з дотриманням вимог законодавства про охорону навколишнього природного середовища, з урахуванням стану довкілля в місці, де планується провадити плановану діяльність, екологічних ризиків і прогнозів, перспектив соціально-економічного розвитку регіону, потужності та видів сукупного впливу (прямого та опосередкованого) на довкілля, у тому числі з урахуванням впливу наявних об'єктів, планованої діяльності та об'єктів, щодо яких отримано рішення про провадження планованої діяльності або розглядається питання про прийняття таких рішень.

Суб'єктами оцінки впливу на довкілля є суб'єкти господарювання, органи державної влади, органи місцевого самоврядування, які є замовниками планованої діяльності і для цілей даного Закону прирівнюються до суб'єктів господарювання (далі – суб'єкт господарювання), уповноважений центральний орган, уповноважені територіальні органи, інші органи виконавчої влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування, громадськість, а у випадках, визначених статтею 14 даного Закону, – держава походження та зачеплена держава.

Відповідно до ч. 2 ст. 20 Закону України «Про доступ до публічної інформації» від 13 січня

2011 р. у разі якщо запит на інформацію стосується інформації, необхідної для захисту життя чи свободи особи, щодо стану довкілля, якості харчових продуктів і предметів побуту, аварій, катастроф, небезпечних природних явищ та інших надзвичайних подій, що сталися або можуть статись і загрожують безпеці громадян, відповідь має бути надана не пізніше 48 годин з дня отримання запиту.

Відповідно до ст. 2 Закону України «Про заборону на проведення суцільних рубок у гірських ялицево-букових лісах Карпатського регіону» з метою збереження корисних властивостей лісів і забезпечення запобігання проявам згубних наслідків природних явищ в Карпатському регіоні встановлена заборона на проведення суцільних рубок головного користування і суцільних рубок формування й оздоровлення лісів, крім розробки суцільних вітровалів та буреломів, а також суцільно вражених шкідниками та хворобами насаджень.

Підзаконні нормативно-правові акти з питань забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні, зокрема, наступні: Постанова ВРУ «Про інформування громадськості з питань, що стосуються довкілля [13] від 4 листопада 2004 року, Постанова КМУ «Про затвердження Положення про Міністерство захисту довкілля і природних ресурсів України» [14] від 25 червня 2020 р. № 614, Наказ Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України «Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією» [15] від 22 грудня 2022 року № 309.

Згідно Постанови КМУ «Про затвердження Порядку заготівлі другорядних лісових матеріалів й здійснення побічних лісових користувань в лісах України» порядок заготівлі другорядних лісових матеріалів й здійснення побічних лісових користувань в лісах України встановлюється з метою раціонального використання другорядних лісових матеріалів і здійснення невиснажливих побічних лісових користувань задля задоволення потреб населення та виробництва у лісових ресурсах й є обов'язковим для виконання всіма постійними та тимчасовими лісокористувачами. Такі лісові ресурси використовуються у порядку спеціального й загального використання.

Заготівля другорядних лісових матеріалів й здійснення побічних лісових користувань

для потреб виробничої й комерційної діяльності належать до спеціального використання, здійснюються за плату на підставі спеціального дозволу – лісового квитка й тільки в межах відведених земельних ділянок лісового фонду. Форма лісового квитка та порядок його видачі визначається законодавством.

Загальне використання лісових ресурсів місцевого значення може бути обмеженим місцевими органами державної виконавчої влади і органами місцевого самоврядування згідно із чинним законодавством.

Збір громадянами в лісах дикорослих трав'янистих рослин, грибів, квітів, ягід, горіхів й інших плодів для власного споживання належать до загального використання лісових ресурсів й проводиться безкоштовно.

Заготівля другорядних лісових матеріалів й побічні лісові користування повинні здійснюватися способами і у терміни, які виключають можливість заподіяння шкоди лісу. Дія даного Порядку не поширюється на заготівлю лікарської сировини та ягід і здійснення користувань: заготівля сіна, випасання худоби, на сільськогосподарських угіддях, котрі надані для потреб лісового господарства.

Після початку повномасштабної війни у 2022 році в багатьох областях заборонили населенню відвідувати ліси. Так, у Харківській області заборонили на період дії воєнного стану відвідування лісів і полювання. Відповідне розпорядження 8 серпня 2022 року підписав голова Харківської обласної військової адміністрації О.Синегубов. Це зроблено з метою забезпечення безпеки населення, оскільки є проблема замінування лісових насаджень, наявність там деяких боєприпасів, які не розірвалися. Артилерійські і ракетні удари завдаються фактично по усій області. Є випадки, коли заходять диверсійно-розвідувальні групи на доволі значні відстані [16].

Нижче проаналізуємо нормативну систему адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за міжнародним правом.

Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за міжнародним правом – це внутрішньо взаємоузгоджена сукупність норм й принципів права, які відображені в відповідних актах міжнародного права України, котрі регламентують адміністративно-правове забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за міжнародним правом складається з наступних складових:

1. Міжнародні договори ООН з питань забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, учасником яких є Україна, зокрема: Загальна декларація прав людини [17] від 10 грудня 1948 р. та Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень й доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) [18] від 25 червня 1998 р.

2. Міжнародні договори Ради Європи з питань забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, учасником котрих є і Україна, зокрема: Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод [19] 1950 року.

3. Міжнародні договори ОБСЄ з питань забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, учасником котрих є і Україна, зокрема: Прикінцевий акт наради з питань безпеки і співробітництва в Європі [20] від 1 серпня 1975 р., Декларація Будапештської зустрічі на найвищому рівні [21] від 6 грудня 1994 р.

4. Двосторонні й багатосторонні міжнародні договори України із питань забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, зокрема: Угода між Урядом України і Урядом Республіки Польща про співробітництво у галузі охорони навколишнього середовища [22] від 24 січня 1994 року, Рамкова конвенція про охорону і сталий розвиток Карпат [23] від 22 травня 2003 року.

5. Рішення Європейського суду з прав людини із питань забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля, зокрема: Справа «Гримковська проти України» [24], Справа «Хамер проти Бельгії» [25].

При вирішенні справ щодо екологічної шкоди заподіяної у зв'язку з лісокористуванням, застосовувати доцільно судову практику Європейського суду з прав людини, котра згідно ст. 17 Закону України «Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду із прав людини» [26] є джерелом права, тобто такі рішення є юридично обов'язкові прецеденти для судів України, що розглядатимуть у майбутньому справи між різними суб'єктами.

6. Міжнародні договори Міністерської конференції із захисту лісів в Європі, зокрема,

наступні: Резолюція Н1 «Загальні принципи сталого господарювання у лісах Європи» [27] 1993 р. і Резолюція Н2 «Загальні принципи збереження різноманіття європейських лісів» [28] 1993 р.

Лісове господарство є одним із найважливіших сегментів в економіці України. Сталий розвиток лісового господарства ґрунтується на збалансованому поєднанні екологічних, економічних і соціальних функцій лісів. Україна доєдналась до численних міжнародних угод з підтримки сталого розвитку лісового господарства. Тому національна лісова політика має здійснюватись на засадах сталого розвитку.

Сталий розвиток лісового господарства повинен забезпечувати поступовий рух вперед для використання потенційних ресурсних можливостей лісів України. В останні десятиріччя у зв'язку із глобальними змінами кліматичних умов і антропогенним навантаженням зростає екологічна роль лісів України. Ліси виконують корисні водоохоронні, ґрунтозахисні, природоохоронні функції. Ліси поглинають атмосферний вуглекислий газ акумулюючи його у деревині і гумусі, знижують викиди парникових газів.

Соціальні функції сталого розвитку лісового господарювання спрямовані на покращення умов для працівників галузі. Для забезпечення сталого розвитку лісового господарства доцільно збільшувати інвестиції в екологічну освіту та науку. У лісозабезпечених регіонах важливою є підтримка побуту і добробуту громад і мешканців лісових оселищ.

Для забезпечення сталого розвитку лісового господарювання всі економічні, екологічні та соціальні функції є рівнозначними. Однак за певних умов кожна із них може провідного значення набувати. Для досягнення ефективності в стійкому розвитку лісового господарства усі функції мають діяти комплексно [29].

Висновки. На основі вищевикладеного, можна зробити наступні висновки.

Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні – це є внутрішньо взаємоузгоджена цілісна сукупність норм та й принципів права, що закріплені в відповідних актах внутрішньодержавного та і міжнародного права України, котрі регламентують забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя

і здоров'я довкілля в Україні наступні містить елементи:

1. Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за внутрішньодержавним правом.

2. Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за міжнародним правом.

Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні за внутрішньодержавним правом – це є внутрішньо взаємоузгоджена цілісна сукупність норм та й принципів права, що відображені в відповідних нормативно-правових актах внутрішньодержавного права України, котрі регламентують забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Нормативна система адміністративно-правового забезпечення права на безпечне

для життя і здоров'я довкілля в Україні за міжнародним правом – це внутрішньо взаємоузгоджена сукупність норм й принципів права, які відображені в відповідних актах міжнародного права України, котрі регламентують забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Існують перспективи подальших наукових досліджень у даному напрямку, зокрема, щодо: порівняльно-правового аналізу адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні та в державах-членах ЄС; міжнародного співробітництва з питань забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні; реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Отже, у даній статті охарактеризовано проблематику нормативної системи адміністративно-правового забезпечення права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні.

Список літератури:

1. Васильчук Л.Б. Міжнародна інституційна система реалізації права на безпечне для життя і здоров'я довкілля в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія : Юридичні науки.* 2016. Вип. 2(1). С. 40–42.
2. Алмаші І.М. Співробітництво органів державної влади України і Управління Верховного комісара ООН у справах біженців: правові засади та напрями вдосконалення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету.* Серія: Право. 2023. Вип. 76. Ч. 2. С. 184–190.
3. Конституція України від 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України.* 1996. № 30. Ст. 141.
4. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 року (в редакції Закону України від 08.02.2006 року). *Відомості Верховної Ради України.* 2006. № 21. Ст. 170.
5. Кодекс про надра України від 27 липня 1994 року. *Відомості Верховної Ради України.* 1994. № 36. Ст. 340.
6. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року. *Відомості Верховної Ради УРСР.* 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
7. Водний кодекс України від 06 червня 1995 року. *Відомості Верховної Ради України.* 1995. № 24. Ст. 189.
8. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року. *Відомості Верховної Ради України.* 2002. № 3–4. Ст. 27.
9. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року. *Відомості Верховної Ради України.* 1991. № 41. Ст. 546.
10. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року. *Відомості Верховної Ради України.* 1993. № 4. Ст. 19.
11. Про оцінку впливу на довкілля: Закон України від 23 травня 2017 року. *Відомості Верховної Ради України.* 2017. № 29. Ст. 315.
12. Про заборону на проведення суцільних рубок у гірських ялицево-букових лісах Карпатського регіону: Закон України в редакції від 30 жовтня 2019 р. *Відомості Верховної Ради України.* 2019. № 51. Ст. 383.
13. Про інформування громадськості з питань, що стосуються довкілля: Постанова Верховної Ради України від 04 листопада 2004 року. *Відомості Верховної Ради України.* 2005. № 2. Ст. 72.
14. Про затвердження Положення про Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України: Постанова Кабінету Міністрів України від 25 червня 2020 р. № 614. *Офіційний вісник України.* 2020. № 59. Ст. 1853.
15. Про затвердження Переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії або тимчасово окупованих Російською Федерацією: Наказ Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій

України від 22 грудня 2022 року № 309. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1668-22#n15> (дата звернення: 22.06.2023).

16. Замінування насаджень: на Харківщині пояснили заборону відвідування лісів. URL: <https://suspilne.media/272671-zaminuvanna-nasadzen-na-harkivsini-poasnili-zaboronu-vidviduvanna-lisiv/> (дата звернення: 22.06.2023).

17. Загальна декларація прав людини ООН від 10 грудня 1948 року. URL: http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_015 (дата звернення: 22.06.2023).

18. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська конвенція) від 25.06.1998 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_015 (дата звернення: 22.06.2023).

19. Конвенція Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_004 (дата звернення: 22.06.2023).

20. Прикінцевий акт наради з питань безпеки та співробітництва в Європі від 1 серпня 1975 р. Права людини в Україні. Вип. 21. К., 1998. С. 187–208.

21. Декларація Будапештської зустрічі на найвищому рівні від 6 грудня 1994 р. Права людини в Україні. Вип. 21. К., 1998. С. 327–337.

22. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про співробітництво в галузі охорони навколишнього середовища від 24 січня 1994 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/616_073 (дата звернення: 23.06.2023).

23. Рамкова конвенція про охорону та сталий розвиток Карпат від 22 травня 2003 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/998_164 (дата звернення: 23.06.2023).

24. Справа «Гримковська проти України» (Заява № 38182/03): Рішення Європейського суду з прав людини від 21 липня 2011 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/974_729 (дата звернення: 23.06.2023).

25. Справа «Хамер проти Бельгії» (Заява № 21861/03): Рішення Європейського суду з прав людини від 27 листопада 2007 року. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-118634%22%5D%7D> (дата звернення: 23.06.2023).

26. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23 лютого 2006 року. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260.

27. Resolution No H1 General Guidelines for the Sustainable Management of Forests in Europe: Second Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe from 16-17 June 1993, Helsinki, Finland. URL: https://www.foresteurope.org/docs/MC/MC_helsinki_resolutionH1.pdf (дата звернення: 23.06.2023).

28. Resolution No H2 General Guidelines for the Conservation of the Biodiversity of European Forests: Second Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe from 16-17 June 1993, Helsinki, Finland. URL: https://www.foresteurope.org/docs/MC/MC_helsinki_resolutionH2.pdf (дата звернення: 23.06.2023).

29. Жежжун А. Сталий розвиток лісового господарства Східного Полісся: регіональні аспекти. URL: <https://chernigivlis.gov.ua/novini/stalij-rozvitok-lisovogo-gospodarstva-sxidnogo-polissya-regionalni-aspekti/> (дата звернення: 23.06.2023).

Zapolskyi D.Ye. NORMATIVE SYSTEM OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL ENSURING OF THE RIGHT OF SAFE ENVIRONMENT FOR LIFE AND HEALTH

The article is devoted to the problematic of the normative system of administrative and legal ensuring of the right to an environment safe for life and health in Ukraine.

In the process of European integration of Ukraine, administrative reform, ensuring the right to a safe environment for life and health in Ukraine, overcoming the negative consequences of the military aggression of the Russian Federation, protecting the environment, developing the economy of Ukraine, the study of the issues of the regulatory system of administrative and legal protection of the right is of great importance for a safe environment for life and health in Ukraine.

The author's definition of the concept of "normative system of administrative-legal ensuring of the right to a safe environment for life and health in Ukraine" is formulated as an internally coherent set of norms and principles of law, enshrined in the relevant acts of domestic and international law of Ukraine, which regulate the provision of the right to a safe environment for life and health in Ukraine.

The normative system of administrative and legal ensuring of the right to an environment safe for life and health in Ukraine contains the following elements:

1. Normative system of administrative and legal ensuring of the right to an environment safe for life and health in Ukraine under domestic law.

2. Normative system of administrative and legal ensuring of the right to an environment safe for life and health in Ukraine under international law.

The normative system of administrative and legal ensuring of the right to an environment safe for life and health in Ukraine under domestic law is an internally coordinated and integral set of norms and principles of law reflected in the relevant normative legal acts of the domestic law of Ukraine, which regulate the ensuring of the right for a safe environment for life and health in Ukraine.

The normative system of administrative-legal ensuring of the right to a safe environment for life and health in Ukraine under international law is an internally coordinated set of norms and principles of law, which are reflected in the relevant acts of international law of Ukraine, which regulate the administrative-legal ensuring of the right to a safe environment for life and health of the environment in Ukraine.

Key words: *administrative and legal ensuring, environment, human rights, system of administrative and legal ensuring, normative system, right to a safe environment for life and health, ensuring the right to a safe environment for life and health.*